

ČESKÁ REPUBLIKA
ROZSUDEK
JMÉNEM REPUBLIKY

Městský soud v Praze jako soud odvolací rozhodl v senátu složeném z předsedkyně senátu JUDr. Veroniky Křest'ánové, Dr., soudce JUDr. Tomáše Novosada a soudkyně Mgr. Aleny Novotné, ve věci

žalobkyně: **ProVčely.cz s.r.o.**, IČO 24250341
sídlem Nezamyslova 509/2, 128 00 Praha 2
zastoupená advokátem JUDr. Ing. Martinem Janouškem
sídlem Národní obrany 758/23, 160 00 Praha 6

proti
žalovanému: **Český svaz včelařů, z. s.**, IČO 00443239
sídlem Křemencova 177/8, 110 00 Praha 1
zastoupený advokátem JUDr. Danielem Vidunou, LL.M.
sídlem Palackého 715/15, 110 00 Praha 1

o omluvu a zadostiučinění v penězích pro zásah do pověsti

k odvolání žalovaného proti rozsudku Obvodního soudu pro Prahu 1 ze dne 22. března 2022, č. j. 13 C 87/2017-274,

takto:

- I. Rozsudek soudu prvního stupně se ve výroku I mění tak, že žalovaný je povinen do 40 dnů od právní moci tohoto rozsudku uveřejnit v časopisu „Včelařství“ omluvu žalobkyni tohoto znění:

Omluva

V lednovém vydání ročníku 2017 Časopisu Včelařství, na straně 10 a 11 v rubrice KOMISE PRO RACIONALIZACI A OSVĚTU, byl otištěn článek Dr. Ing. Františka Kamlera, předsedy Komise pro racionalizaci a osvětu ČSV, pod názvem „Hodnocení vybraných úlů z pohledu spotřebitele“. Tímto

Shodu s prvopisem potvrzuje Martina Hájková

článkem došlo ze strany Českého svazu včelařů, z. s. k zásahu do dobré pověsti společnosti ProVčely.cz s.r.o., když se společností ProVčely.cz s.r.o. byl spojován úl, jehož kvalita autora dle jeho úvodních slov článku vyděsila, a který byl vyhodnocen jako nejhorší sestava, ačkoli společnost ProVčely.cz s. r. o. tento úl nevyrobila, ani neprodávala.

Český svaz včelařů, z. s. se tímto omlouvá společnosti ProVčely.cz s.r.o. za tento zásah do její dobré pověsti. ČSV z.s.

- II. Rozsudek soudu prvního stupně se ve výroku II mění tak, že žalovaný je povinen zaplatit žalobkyni do 3 dnů od právní moci tohoto rozsudku částku ve výši 100 000 Kč.
- III. Žalovaný je povinen zaplatit žalobkyni na náhradě nákladů řízení před soudy obou stupňů částku ve výši 41 691,67 Kč do tří dnů od právní moci tohoto rozsudku k rukám zástupce žalobkyně JUDr. Ing. Martina Janouška, advokáta.
- IV. Žalovaný je povinen zaplatit České republice – Obvodnímu soudu pro Prahu 1 na náhradě nákladů řízení před soudem prvního stupně částku ve výši 458 Kč do tří dnů od právní moci tohoto rozsudku.

Odůvodnění:

1. **Žalobkyně** se žalobou podanou dne 2. března 2017 u Městského soudu v Praze (usnesením Vrchního soudu v Praze ze dne 25. dubna 2017, č. j. Ncp 298/2017-18, bylo rozhodnuto, že k projednání a rozhodnutí věci jsou v prvním stupni věcně příslušné okresní soudy a věc byla postoupena Obvodnímu soudu pro Prahu 1) a změněnou návrhem ze dne 3. září 2019 domáhala ochrany své pověsti v souvislosti s obsahem článku, který žalovaný uveřejnil v lednovém vydání ročníku 2017 (č. 1/2017) časopisu Včelařství na straně 10 a 11 v rubrice KOMISE PRO RACIONALIZACI A OSVĚTU pod názvem „Hodnocení vybraných úlů z pohledu spotřebitele“ (dále jen „Článek“). Autorem Článku byl Dr. Ing. František Kamler, předseda Komise pro racionalizaci a osvětu žalovaného. Podle autora bylo účelem Článku posoudit kvalitu náhodně vybraných úlů. Jako nejhorší z hodnocených úlů označuje Článek sestavu připisovanou žalobkyni, která měla být zakoupena na Řevničově nádraží dne 5. května 2016 a účet měl být vystaven na prodejnu žalobkyně (ProVčely) v Lysé nad Labem (dále také jen „Sporný úl“). Žalobkyně ale v Řevničově prodejnu nemá (má ji v Lysé nad Labem, v Žatci a v Karlových Varech a sídlo má v Praze 2). Považuje za vyloučené, že by tam někdo neznámý vystavil daňový doklad znějící na žalobkyni. V Řevničově nádraží existuje prodejna označená slovním spojením Xxx xxx, provozuje ji P. N. a s žalobkyní nijak nesouvisí. Článek hodnotil ještě jeden vzorek, který připisuje žalobkyni, a to zakoupený v Žatci. I ten měl mít nedostatek/nedostatky, není však zřejmé jaké a ani to, jak objektivně byly vzorky hodnoceny. Článek neuvádí žádná konkrétní objektivní kritéria hodnocení ani konkrétně zjištěné závady ve vztahu k jednotlivým vzorkům, chybí i fotografie, čtenář je dezorientován a jediné, co si z Článku odnese je to, že ta a ta společnost je špatná, zatímco jediná společnost je tou nejlepší. Navíc žalovaný je 100%ní vlastník společnosti Včelpo, spol. s r. o., která má prodejnu i v Praze v Křemencově ulici a prodává totožné výrobky jako žalobkyně. Článek by tak mohl vykazovat i znaky nekalého soutěžního jednání s cílem zvýhodnit jednoho výrobce před jinými. Tvzení obsažená v Článku a týkající se výrobků žalobkyně jsou nepravdivá a difamující povahy, skandalizační a pomlouváčná. Z žalobkyně činí nedůvěryhodného podnikatele a obchodního partnera. Žalobkyně opakovaně musí reagovat na dotazy svých zákazníků na pravdivost tvzení v Článku, přičemž vysvětlení požadují i dlouhodobí zákazníci, kteří za léta spolupráce neměli s žalobkyní špatnou zkušenost. Žalobkyně k ochraně své pověsti a na odčinění nemajetkové újmy, kterou jí Článek způsobil, žádala uveřejnění odpovědi podle tiskového zákona, uveřejnění omluvy (po změně žaloby) ve znění, jak vyplývá z výroku I tohoto rozsudku, a zaplacení částky 400 000 Kč jakožto relutární satisfakce.

2. **Žalovaný** žalobu považoval od počátku za nedůvodnou a navrhl její zamítnutí. Bránil se, že požadavku žalobkyně na uveřejnění odpovědi (k jinému článku) vyhověl v č. 10/2017 časopisu Včelařství, požadavek na omluvu a poskytnutí finančního zadostiučinění odmítá. Hodnocení obsažené v Článku je výsledkem činnosti Komise pro racionalizaci a osvětu složené z renomovaných odborníků. V čele komise stojí Dr. Ing. Kamler, ředitel Výzkumného ústavu včelařského, autor úlové soustavy a významný konstruktér úlů. Jde o činnost, která je součástí poslání žalovaného. Hodnocení komise provedla na základě požadavků členské základny po upozornění na některé závady úlů nabízených na trhu. Šlo o nezávislé odborné posouzení úlů zakoupených v 10 prodejnách. Komise si pro hodnocení stanovila kritéria. Článek obsahuje výsledky hodnocení. Jako jediný úl bez závad z hodnocení vyšel úl, který vyrobilo stolařství Kolomný. Výrobek prodejny Pro Včely byl do hodnocení zařazen na základě zkušenosti včelařů s nákupem nekvalitních úlů v prodejně v Žatci.
3. **Soud prvního stupně** o žalobě poprvé rozhodl rozsudkem ze dne 14. září 2020, č. j. 13 C 87/2017-160, žalovanému uložil povinnost uveřejnit požadovanou odpověď žalobkyně i svou omluvu a zaplatit žalobkyni částku 100 000 Kč. Co do částky 300 000 Kč žalobu zamítl. Současně rozhodl o nákladech řízení mezi účastníky a i o nákladech státu. Žalovaný rozsudek soudu prvního stupně napadl v plném rozsahu odvoláním. Žalobkyně odvolání nepodala a v průběhu odvolacího řízení vzala žalobu zpět v rozsahu požadavku na uveřejnění odpovědi. Odvolací soud usnesením ze dne 27. května 2021, č. j. 22 Co 86/2021-211, první rozsudek soudu prvního stupně v rozsahu výroku I (o uložení povinnosti uveřejnit odpověď) zrušil a řízení v tomto rozsahu zastavil. Současně tímž usnesením odmítl odvolání žalovaného do výroku IV (o zamítnutí žalobního požadavku na zaplacení 300 000 Kč), když žalovaný v tomto rozsahu uspěl a nebyl k odvolání subjektivně oprávněn. (Žalobkyně k tomu oprávněna byla, avšak neodvolala se, zamítavý výrok IV tak samostatně nabyl právní moci podle § 206 odst. 2 o. s. ř.). Ve zbylém rozsahu (omluva, 100 000 Kč, náhrada nákladů účastníků a státu) odvolací soud usnesením ze dne 10. června 2021, č. j. 22 Co 86/221-223, rozsudek soudu prvního stupně zrušil a věc vrátil soudu prvního stupně k dalšímu řízení. Soud prvního stupně své první rozhodnutí založil na závěru o neunesení důkazního břemene ze strany žalovaného, přitom ale neprovedl ani všechny důkazy navržené žalovaným. Okolnost, že žalovaný uvedl, že na výsledku Dr. Ing. Kamlera netrvá, neodůvodňovala neprovedení důkazu. Soud prvního stupně nedůvodně rezignoval na možnosti, jak svědka vyslechnout, nedůvodně se spokojil s jeho omluvami. Navíc, ač v průběhu řízení soud prvního stupně opakovaně upozorňoval žalovaného, že důkazní břemeno ohledně tvrzení, že Sporný úl je úlem, který pochází od žalobkyně, tíží žalovaného, pak v závěru řízení, když dospěl k názoru, že další důkazy provádět nebude a že těmi důkazy, co provedl, nebyla rozhodná skutečnost prokázána, nepostupoval podle § 118a odst. 3 o. s. ř. Bez takového postupu shledal odvolací soud rozhodnutí soudu prvního stupně založené na neunesení důkazního břemene zatížené vadou. Skutkový stav nebyl zjištěn úplně, navíc nebyly zjištěny relevantní skutečnosti.
4. Soud prvního stupně po doplněném dokazování a řádném poučení žalovaného rozhodl rozsudkem uvedeným v záhlaví znovu. Žalobu, v rozsahu, který byl ještě předmětem řízení (omluva, 100 000 Kč), v celém rozsahu zamítl a rozhodl o náhradě nákladů řízení mezi účastníky i vůči státu. Soud prvního stupně znovu dospěl k závěru, že žalovanému se nepodařilo prokázat, že by Sporný úl bylo lze přičítat žalobkyni. Na základě tohoto skutkového závěru učinil právní závěr, že žalovaný do pověsti žalobkyně zasáhl neoprávněně a žalobkyni nedůvodně poškodil na pověsti. Přesto soud prvního stupně žalobu zamítl. Aplikoval totiž závěry nedávného rozhodnutí Nejvyššího soudu, konkrétně usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30. listopadu 2021, sp. zn. 23 Cdo 327/2021, které bylo uveřejněno ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek pod č. 66/2022 (dále jen „Rozhodnutí NS“, případně jen „Rozhodnutí“). Nejvyšší soud v Rozhodnutí uzavřel (právní věta), že právnícká osoba nemá právo na odčinění nemajetkové újmy způsobené (samotným) neoprávněným zásahem do své pověsti podle § 135 odst. 2 o. z., není-li výslovně sjednáno jinak. Soud prvního stupně se s názorem Nejvyššího soudu ztotožnil. Současně dodal, že žalobkyně sice sama v řízení zmiňovala,

že jednání žalovaného nese znaky i jednání nekalosoutěžního, ale na výzvu soudu uvedla, že tvrzený skutkový stav nehodlá měnit ani doplňovat. Soud prvního stupně se tak důvodností žalobkyní uplatněného nároku na odčinění nemajetkové újmy z titulu porušení práv žalobkyně nekalou soutěží ze strany žalovaného nezabýval. O nákladech řízení rozhodl postupem podle § 142 odst. 1 o. s. ř. ve spojení s § 150 o. s. ř. Žalovanému, kterému vzniklo právo na náhradu nákladů řízení v plném rozsahu, takto přiznal náhradu nákladů pouze v rozsahu 2/3. O 1/3 ji snížil z důvodu, že žalobkyně žalobu podala předtím, než bylo vydáno Rozhodnutí NS. Přitom do té doby zde nebylo žádné rozhodnutí vyšších soudů, které by tuto otázku řešilo a ani žalovaný v řízení neargumentoval právními závěry, na kterých je Rozhodnutí NS postavené. Pro žalobkyni celkově nepříznivý výsledek řízení však nebyl založen jen na aplikaci právního názoru Rozhodnutí NS. V rozsahu požadavku na uveřejnění odpovědi bylo řízení zastaveno z procesního zavinění žalobkyně (částečné zpětvzetí žaloby v průběhu řízení o odvolání proti prvnímu rozsudku soudu prvního stupně a co do částky 300 000 Kč byla žaloba zamítnuta již prvním rozsudkem soudu prvního stupně, a to pro nepřiměřenost požadované výše zadostiučnění), proto žalovanému náhradu nákladů řízení nepřiznal jen v rozsahu 1/3, ve zbytku mu ji přiznal.

5. **Žalobkyně** v záhlaví uvedený (v pořadí druhý) rozsudek soudu prvního stupně napadla v celém rozsahu včasným a přípustným **odvoláním**. Ztotožňuje se skutkovými závěry i právním závěrem, že žalovaný neoprávněně zasáhl do její pověsti, což žalobkyni zakládá právo domáhat se proti žalovanému toho, aby bylo od neoprávněného zásahu upuštěno nebo aby byl odstraněn jeho následek. Neztotožňuje se však s názorem soudu prvního stupně, že by s takovým neoprávněným zásahem do ústavně garantovaného práva nemělo být spojeno právo na odškodnění. Pokud jde o požadavek na omluvu, je podle žalobkyně podřaditelný pod zdržovací nárok vyplývající přímo z § 135 odst. 2 o. s. ř., neboť pověst žalobkyně byla Článkem neoprávněně zasažena a takový stav trvá, neboť žalovaný doposud neotiskl omluvu žalobkyni, kterou by reagoval či vysvětloval Článek. Podle žalobkyně upuštění od neoprávněného zásahu v tomto případě splývá s odstraněním následku neoprávněného zásahu ve formě zveřejnění omluvy. Rozhodnutí NS, které je ojedinelým, podle žalobkyně zcela mění pojmání ochrany pověsti právnické osoby. Ta je zakotvena v ústavě a podrobně upravena dalšími předpisy. Považuje za nepřijatelné, aby ochrana pověsti právnické osoby při neoprávněném zásahu nezahrnovala i odškodnění nemajetkové újmy. O to více, pokud ze skutkových zjištění vyplývá, že Článek vůbec nebyl výsledkem nějakého odborného hodnocení, ale šlo minimálně o snahu cíleně (úmyslně) poškodit žalobkyni. Vzhledem k tomu, že žalovaný je v postavení konkurenta na tomtéž trhu, je zjevné, že tak byla využita síla celorepublikově šířeného časopisu coby nástroje k poškození žalobkyně na relevantním trhu. Šlo tak ze strany žalovaného navíc o nekalosoutěžní jednání. Poukazuje na to, že u člověka je pověst sice přirozenou stránkou lidské osobnosti, nicméně i u člověka záleží její kvalita na skutcích člověka. Stejně tak se pověst právnické osoby buduje, popř. ztrácí, po dobu její existence, je upevňována kvalitou jejich výrobků a služeb, nebo naopak zpochybňována jejich nekvalitou. Ve světle Rozhodnutí NS by pověst právnické osoby, pokud jde o nemajetkovou újmu, byla v podstatě nechráněnou, bez odškodňovacích prostředků. Chybí pak i prostředek, který by postihoval škůdce způsobem, který by ho příště odrazoval od toho neničit dlouhodobě budovanou pověst. O to více považuje závěry Rozhodnutí NS za nespravedlivé v situaci, kdy žalovaný disponuje možností použít nástroj – časopis, kterým žalobkyně nedisponuje. Žalobkyně si uvědomuje, že možnost ochrany poskytují prostředky trestního práva, ale tu nepovažuje za patřičnou z důvodu, že trestní právo je prostředkem *ultima ratio*. Je přesvědčena, že pověsti právnické osoby musí být poskytnuta náležitá ochrana prostředky soukromého práva. Poukazuje na zásady soukromého práva vyjádřené v § 3 odst. 2 písm. a), § 5 odst. 1, § 6 odst. 2, § 7, § 8 a § 10 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník (zkráceně „o. z.“), jakož i na ustanovení § 2900 a § 2910 o. z. z pasáže o závazcích z deliktů. Zdůrazňuje, že povinnost škůdce nahradit újmu se týká i zásahu do pověsti právnické osoby. Soudu prvního stupně pak současně vytýká, že se dostatečně nevěnoval problematice a na zjištěný skutkový stav neaplikoval právní úpravu týkající se ochrany proti nekalosoutěžnímu jednání. Tento aspekt žalobkyně zmiňovala již v žalobě a i proto žalobu podávala u Městského soudu v Praze. Je

přesvědčena, že k tomu, aby jednání žalovaného bylo posuzováno jako nekalá soutěž podle § 2976 odst. 1, § 2976 odst. 2 písm. f) a § 2984 o. z. a aby byl aplikován § 2988 o. z., který právo na odškodnění nemajetkové újmy zakotvuje, nebylo třeba měnit žalobu. Měl-li soud za to, že je třeba doplnit nějaká tvrzení či návrhy důkazů, měl o tom žalobkyni poučit. Žalobkyně je přesvědčena, že současný občanský zákoník obecnou úpravu odčinění nemajetkové újmy pro právnické osoby obsahuje, s názorem Nejvyššího soudu, že je připouští pouze na základě zvláštních ustanovení, typicky v případě nekalosoutěžního jednání, nesouhlasí, současně ale soudu prvního stupně vytýká, že se posouzení jednání žalovaného jako nekalosoutěžního nevěnoval. Jednání žalovaného bylo v hospodářském styku, v rozporu s dobrými mravy soutěže a žalobkyni přivodilo újmu. Navrhuje, aby odvolací soud rozsudek soudu prvního stupně změnil tak, že žalobě vyhoví, nebo jej zruší a věc vrátí soudu prvního stupně k dalšímu řízení.

6. **Žalovaný** odvolání žalobkyně považuje za nedůvodné. Nezpochybně neoprávněný zásah do pověsti žalobkyně, ale plně se ztotožňuje s právními závěry soudu prvního stupně ve vztahu k otázce posouzení poskytnutí přiměřeného zadostiučinění za nemajetkovou újmu v souvislosti s neoprávněným zásahem do pověsti právnické osoby. Soud prvního stupně přílehavě aplikoval závěry Rozhodnutí NS. Ten řeší danou problematiku důkladně a zcela komplexně, a to i z hlediska ústavně zaručených základních práv a svobod zakotvených v Listině základních práv a svobod. Nesouhlasí s názorem žalobkyně, že z Rozhodnutí NS plyne, že je přípustné ničit pověst, tedy že proti zásahu do pověsti žalobkyně neexistuje právní obrana. Žalobkyně přitom opomíjí, že sama se v řízení domáhala mimo jiné i uveřejnění odpovědi podle tiskového zákona. Pokud v tomto rozsahu vzala žalobu zpět, sama se o takový nástroj obrany připravila. Odvolací argumentaci žalobkyně tak považuje za zcela nedůvodnou a navrhuje, aby odvolací soud rozsudek soudu prvního stupně potvrdil a žalovanému přiznal náhradu nákladů odvolacího řízení.
7. **Odvolací soud** přezkoumal z podnětu podaného odvolání rozsudek soudu prvního stupně v celém rozsahu včetně řízení, které jeho vydání předcházelo (§ 212, § 212a a § 214 odst. 1 o. s. ř.), zhodnotil námitky žalobkyně a vzal v potaz vyjádření žalovaného a dospěl k závěru, že odvolání je důvodné.
8. Odvolací soud považuje právní závěr, na kterém je rozhodnutí soudu prvního stupně postaveno, z vícera důvodů za nesprávný. Účastníky s tímto svým právním názorem na počátku jednání v souladu se zásadou předvídatelnosti rozhodnutí seznámil.
9. Pokud jde o skutková zjištění, doplňuje se, že
 - žalovaný učinil *nesporným*, že v době vydání Článku byl stoprocentním společníkem obchodní společnosti Včelpo, spol. s r.o., která v tu dobu provozovala i maloobchod - prodejnu v Praze na adrese Křesomyslově 8 - s výrobky pro včelaře a od včelařů (nesporným je i to, že aktuálně je společnost v insolvenci a společníkem je jiná osoba);
 - v úvodu *Článku* (který byl v řízení již k důkazu proveden a nebylo jej tak nutno k důkazu opakovat - k tomu srov. např. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 12. dubna 2017, sp. zn. 22 Cdo 5421/2016) pod mezititulkem Výzva k akci je uvedeno, že podnětem k hodnocení úlů byla negativní (autor hovoří přímo o zděšení) zkušenost autora a v jedné osobě předsedy Komise pro racionalizaci a osvětu žalovaného (dále také jen „Komise“) s kvalitou úlů, jak se s ní seznámil při zaškolování včelařky – začátečnice, to zmiňuje jako silný podnět k návrhu zmíněné (a tedy jím vedené) Komisi se trochu „podívat“ na kvalitu úlů vyráběných v České republice. V závěru Článku pod mezititulkem Souhrn autor konstatuje, že výsledek hodnocení je spíše smutný, pozastavuje se nad tím, že kvalitní úly z hodnocení byly do roku 2016 dotovány dotací dle nařízení vlády s tím, že dotace pro začínající včelaře v mnoha krajích pokračují, konstatuje, že poskytovatele dotací by mohlo zajímat, jak jsou jejich prostředky využívány, poukazuje na praxi na Slovensku, kde se dotace poskytují jen na certifikované výrobky, což zajišťuje, že prostředky se dostávají k výrobkům kvalitním. Připomíná, že žalovaný v roce 1998 vyhlásil udělování známky „Ověřená pomůcka Českým svazem včelařů“, žádost (tedy kvalitu výrobku) posuzovala

Komise. Ač z počátku Komise udělila desítky známek, v praxi se jejich využívání příliš nerozšířilo a postupně zanikly. Článek uzavírá, že na podkladě neuspokojivého výsledku hodnocení Komise ve snaze o zvýšení kvality vyráběných a prodávaných výrobků pro včelařství obecně navrhne předsednictví Republikového výboru žalovaného obnovení udělování „Známky kvality“ a vydání nových pravidel.

10. Podle § 135 odst. 1 o. z. právnická osoba, která byla dotčena zpochybněním svého práva k názvu nebo která utrpěla újmu pro neoprávněný zásah do tohoto práva, nebo které taková újma hrozí, zejména neoprávněným užitím názvu, se může domáhat, aby bylo od neoprávněného zásahu upuštěno nebo aby byl odstraněn jeho následek. Podle odstavce 2 stejná ochrana náleží právnické osobě proti tomu, kdo bez zákonného důvodu zasahuje do její pověsti nebo soukromí, ledaže se jedná o účely vědecké či umělecké nebo o tiskové, rozhlasové, televizní nebo obdobné zpravodajství; ani takový zásah však nesmí být v rozporu s oprávněnými zájmy právnické osoby.
11. Podle § 2894 odst. 1 o. z. povinnost nahradit jinému újmu zahrnuje vždy povinnost k náhradě újmy na jmění (škody). Podle odstavce 2 nebyla-li povinnost odčinit jinému nemajetkovou újmu výslovně ujednána, postihuje škůdce, jen stanoví-li to zvlášť zákon. V takových případech se povinnost nahradit nemajetkovou újmu poskytnutím zadostiučnění posoudí obdobně podle ustanovení o povinnosti nahradit škodu.
12. Nejvyšší soud, jak je uvedeno již výše, v Rozhodnutí (tj. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30. listopadu 2021, sp. zn. 23 Cdo 327/2021, které bylo uveřejněno ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek pod č. 66/2022) uzavřel, že právnická osoba nemá právo na odčinění nemajetkové újmy způsobené (samotným) neoprávněným zásahem do své pověsti podle § 135 odst. 2 o. z., není-li výslovně sjednáno jinak. Tento závěr učinil z důvodu podrobně popsanych v odůvodnění Rozhodnutí, na něž se pro stručnost odkazuje. Ve stručnosti lze uvést, že Nejvyšší soud dovodil, že současný občanský zákoník nezahrnul neoprávněný zásah do pověsti právnické osoby do okruhu zvlášť stanovených případů, se kterými zákon spojuje právo na odčinění nemajetkové újmy ve smyslu § 2894 odst. 2 o. z., že takové právo (na odčinění nemajetkové újmy) neplyne ani ze samotné garance dobré pověsti podle článku 10 Listiny základních práv a svobod, že existenci tohoto práva nelze dovodit ani ze žádné přímo použitelné mezinárodní úmluvy ve smyslu článku 10 Ústavy, neplyne ani z unijního práva a neodporuje ani rozhodovací praxi Evropského soudu pro lidská práva. Absence práva právnické osoby na odčinění nemajetkové újmy v důsledku neoprávněného zásahu do její pověsti podle § 135 o. z. pak dle Nejvyššího soudu nepředstavuje ani tzv. otevřenou nepravou (teleologickou) mezeru v právu, kterou by soud mohl vyplnit. K posledně uvedenému poukazuje na koncepční východisko rekodifikovaného soukromého práva, na jeho antropocentrické pojetí, které zřetelně rozlišuje mezi právním postavením osob fyzických a osob právnických, jež vyplývá z občanským zákoníkem akceptované přirozené nerovnosti mezi fyzickými osobami, jako živými bytostmi nadanými nezadatelnými přirozenými právy, a právnickými osobami, jako organizačními útvary vytvořenými člověkem a sloužícími jeho zájmům, jimž pozitivní právo jejich právní osobnost pouze poskytuje (může poskytovat). Podle Nejvyššího soudu účinná právní úprava tudíž dle úmyslu zákonodárce nesměruje k tomu (resp. nefinguje takový stav), aby v právním postavení fyzických osob a právnických osob bylo dosaženo rovnosti, což platí především v oblasti osobních práv, kde existence takové rovnosti je ze samotné podstaty obou skupin právních subjektů fakticky vyloučena a v řadě případů není právně dosažitelná. Tomuto koncepčnímu východisku účinné právní úpravy se proto nijak nepřičí zákonné omezení podmínek vzniku deliktního závazku k odčinění nemajetkové újmy pouze na případy zvlášť zákonem stanovené, a tudíž ani stanovení odlišného okruhu případů vzniku tohoto závazku ve prospěch osob fyzických na straně jedné a osob právnických na straně druhé (není-li výslovně ujednáno jinak). Existence odlišného rozsahu odškodňování nemajetkové újmy pro fyzické a právnické osoby proto nemůže představovat ani diskriminační postup vůči jedné z těchto skupin subjektů práv. Nejvyšší soud dále uvedl, že ze shora uvedeného rovněž vyplývá, že ze samotné skutečnosti, že fyzickým osobám je podle § 2956 a násl. občanského zákoníku, zákonem přiznáno

právo na odčinění nemajetkové újmy způsobené zásahem do jejich přirozených práv (chráněných absolutním osobnostním právem podle ustanovení první části občanského zákoníku), není důvod dovozovat, že by zákonodárcem zároveň bylo (resp. muselo být) přiznáno právo na náhradu nemajetkové újmy rovněž osobám právníkům v souvislosti se zásahem do jejich (oproti absolutnímu osobnostnímu právu fyzických osob povahově odlišného) práva na ochranu pověsti. Nejvyšší soud dále zmiňuje, že ostatně stanovení tohoto práva ve smyslu § 2894 odst. 2 občanského zákoníku ve prospěch právníků osob bylo zvažováno jak v průběhu legislativních prací na samotné osnově občanského zákoníku, tak i při přípravě novelizace občanského zákoníku v roce 2014, nicméně v obou případech byl v průběhu dalších legislativních prací tento záměr zákonodárcem opuštěn.

13. Proti Rozhodnutí NS byla podána ústavní stížnost, ale jen proti výroku I, kterým Nejvyšší soud dovolání tam žalovaného zájmového spolku částečně odmítl. Ústavní soud stížnost usnesením ze dne 7. června 2022, sp. zn. IV. ÚS 573/22, odmítl. Proti zde významnému výroku II Rozhodnutí NS, kterým bylo dovolání vyhověno (zrušením části rozhodnutí krajského soudu a vrácením mu věci k dalšímu řízení), ústavní stížnost nebyla podána (neb se nejednalo o konečné rozhodnutí).
14. K Rozhodnutí se vyjádřil prof. JUDr. Dr. Karel Eliáš, hlavní autor současného občanského zákoníku, v článku Úvahy nad právem a jeho ohýbáním uveřejněným v Právních rozhledech 18/2021 str. 611 a násl. (čerpáno z beck-online, dále jen „Úvahy“). Uvedl: *Příklad vzájemné interakce zákonodárství, judikatury a právní praxe a příběh s koncem zatím otevřeným představuje otázka, zda má právník osobu subjektivní právo na náhradu nemajetkové újmy při protiprávním zásahu do její pověsti. NS tuto otázku s brilantním a věcně správným odůvodněním zodpověděl, že nemá.⁵⁸ Zjednodušeně vyjádřeno: právník není člověk. Její podstata je majetková. Vzhledem k tomu je evidentní rozdíl mezi pověstí právníké osoby a pověstí člověka. Újma na pověsti člověka má morální rozměr, který u právníké osoby chybí.⁵⁹ K tomu je ale třeba dodat, že není sporu, že protiprávní zásah do názvu, pověsti, soukromí a podobných statků (§ 135 ObčZ) právníkou osobou znevýhodňuje, tudíž má mít právo na reparaci negativního hospodářského důsledku tím způsobeného. Taková újma však nemůže být jiná než majetková, cestou k nápravě tedy je náhrada škody.⁶⁰ O náhradě škody může soud ovšem rozhodnout, pokud o ni bude žalováno. Jiná cesta, kterou se praxe může vydat, je iniciovat změnu zákona k návratu právní úpravy v zákoně č. 509/1991 Sb. a domácím „specifikům“.*
15. Úvahy poukazují pod citací č. 59 na článek prof. JUDr. Petra Hajna s názvem Může právník osobu utrpět újmu?, uveřejněný dne 10. listopadu 2014 na webu www.patria.cz. Tam se prof. Hajn vyjadřuje i k pracovní verzi návrhu novely občanského zákoníku, kterou zmiňuje i v Rozhodnutí NS. Cituje, že v ní se doporučuje, aby dosavadní § 135 občanského zákoníku byl doplněn tak, že právník osobu se může domáhat též odčinění nemajetkové újmy s odůvodněním (důvodová zpráva), že *nový občanský zákoník vypustil oproti dřívější úpravě pravidlo, podle kterého mohla i právník osobu žádat přiměřeně zadostiučnění za nemajetkovou újmu, již utrpěla zásahem do svého názvu či pověsti. Důvodem zřejmě byla představa, že právníké osoby jako fiktivní útvar nemajetkovou újmu být stíženy nemohou. To je ovšem představa mylná: jakkoliv právník osobu sama vskutku nemajetkovou újmu pociťovat nemůže, mohou osoby v ní sdružené pociťovat nemajetkovou újmu zájmu, pro jejichž prosazování byla právník osobu zřízena. Je dozajista na místě, aby to byla právě právník osobu, kdo se pro osoby v ní sdružené bude domáhat (nejen) odčinění nemajetkové újmy. Prof. Hajn s uvedenou argumentací k pracovní verzi novely ve svém článku souhlasí, poukazuje na to, že neoprávněné poškození dobré pověsti právníké osoby může u jejich pracovníků vyvolávat existenční obavy, roztrpčení i vyžadovat těžko vyčísitelné výdaje času a energie potřebné k nápravě pověsti. Navíc dodává, že právník osobu není zdaleka jen určitou právní fikcí. Jde o reálně existující sociální organismus, jehož reakce jsou v mnohém podobné těm lidským. Ostatně existuje i vědní obor označovaný jako psychologie organizace – rozlišuje kolektivní subjekty s chováním neurotickým i neutrálně vyrovnaným; optimistickým i opačným; podniky velmi rezervované k podstoupení rizika, nebo rizikovému chování nakloněné a také právníké osoby agresivního nebo naopak trpitelského typu. Po konkrétních případech se pak vrací k zmíněnému legislativnímu návrhu a uvádí, že pokládá za důvodný požadavek, aby se právník osobu mohla domáhat odčinění nemajetkové újmy za neoprávněný zásah do svého názvu, pověsti*

a soukromí. Cestu však nutně nevidí v okamžité novelizaci § 135 občanského zákoníku, resp. i pokud jde o ostatní ustanovení doporučuje (v listopadu 2014) být zdrženlivý ohledně změn a **hledat možnosti rozumné interpretace**. Tu nalézá i s ohledem na úpravu v § 2988 o. z., podle kterého se každé osobě (tj. i osobě právnické), jejíž právo bylo dotčeno nebo ohroženo nekalou soutěží, přiznává mimo jiné i právo na přiměřené zadostiučinění jako nástroj, jímž se typicky nahrazuje nehmotná újma. **Uzavírá, že současné znění občanského zákoníku tak zřejmě připouští, že i právnickým osobám může vzniknout nemajetková újma**. Soutěžně orientované jednání pak lze ve smyslu § 2976 odst. 1 o. z. podle něj chápat značně široce.

16. Nejvyšší soud v Rozhodnutí také připouští, že i právnickým osobám může vzniknout nemajetková újma a vyjmenovává pod bodem 64 odůvodnění některé případy, včetně případů výslovně upravených občanským zákoníkem.
17. Odvolací soud konstatuje, že takto podle § 261 odst. 1 o. z. porušil-li spolek základní členské právo člena závažným způsobem, má člen právo na přiměřené zadostiučinění, přičemž podle tohoto ustanovení má právo na přiměřené zadostiučinění i společník, porušila-li společnost při svolání valné hromady nebo v jejím průběhu právo společníka závažným způsobem (srov. § 193 odst. 2 zákona č. 90/2012 Sb. o obchodních korporacích), stejně jako akcionář, porušila-li společnost při svolání valné hromady nebo v jejím průběhu právo akcionáře závažným způsobem (srov. § 430 zákona o obchodních korporacích). Členem, společníkem i akcionářem přitom může být i právnická osoba.
18. Podle § 423 odst. 1 o. z. obchodní firma je jméno, pod kterým je podnikatel zapsán do obchodního rejstříku. Podnikatel nesmí mít víc obchodních firem. Podle odstavce 2 ochrana práv k obchodní firmě náleží tomu, kdo ji po právu použil poprvé. Kdo byl dotčen ve svém právu k obchodní firmě, má stejná práva jako při ochraně před nekalou soutěží.
19. Podle § 2988 o. z. osoba, jejíž právo bylo nekalou soutěží ohroženo nebo porušeno, může proti rušiteli požadovat, aby se nekalé soutěže zdržel nebo aby odstranil závadný stav. Dále může požadovat přiměřené zadostiučinění, náhradu škody a vydání bezdůvodného obohacení.
20. Podle § 2971 o. z. odůvodňují-li to zvláštní okolnosti, za nichž škůdce způsobil újmu protiprávním činem, zejména porušil-li z hrubé nedbalosti důležitou právní povinnost, anebo způsobil-li újmu úmyslně z touhy ničit, ublížit nebo z jiné pohnutky zvláště zavrženíhodné, nahradí škůdce též nemajetkovou újmu každému, kdo způsobenou újmu důvodně pocítuje jako osobní neštěstí, které nelze jinak odčinit. Komentáře tohoto ustanovení vesměs připouštějí aplikaci i na právnické osoby. Takto JUDr. Petr Vojtek v komentáři dostupném v aplikaci Aspi (Wolters Kluwer) zmiňuje, že *zákonná díkce trpí další terminologickou nevyvážeností i ohledně okruhu oprávněných osob. Nárok se totiž přiznává každému (nikoliv jen člověku), takže se otvírá prostor pro úvahu i o jiných subjektech, tj. o právnických osobách*. Podle JUDr. Vojtky *jim ovšem lze jen stěží připisovat pocit osobního neštěstí, které je jakýmsi protipólem zákonného pojmu štěstí, jež § 3 odst. 1 vcelku jednoznačně a logicky spojuje jen s právy člověka*. Současně ale poukazuje na to, že *právnickým osobám zákon v jiných ustanoveních právo na přiměřené zadostiučinění za nemajetkovou újmu výslovně přiznává (např. v § 2988 - nekalá soutěž) a uzavírá, že tak nelze dovodit, že by právnické osoby byly a priori z dosahu § 2971 vyloučeny*. V komentáři Občanský zákoník, 2. vydání (1. aktualizace, 2022): C. H. Beck, autor výkladu k § 2971 JUDr. Martin Pašek dokonce k oprávněným osobám uvádí (ztotožňuje se s komentářem Leges): *Za splnění podmínek uvedených v komentovaném ustanovení vzniká právo na náhradu nemajetkové újmy především přímému poškozenému, pokud způsobenou újmu důvodně pocítuje jako osobní neštěstí, které je třeba u právnických osob chápat jako rozpor se skutečnými zájmy příslušné právnické osoby (Leges IX 2971 53)*.
21. Podle § 31a odst. 1 zákona č. 82/1998 Sb., o odpovědnosti za škodu způsobenou při výkonu veřejné moci, bez ohledu na to, zda byla nezákonným rozhodnutím nebo nesprávným úředním postupem způsobena škoda, poskytuje se podle tohoto zákona též přiměřené zadostiučinění za vzniklou nemajetkovou újmu. Podle odstavce 2 zadostiučinění se poskytne v penězích, jestliže nemajetkovou újmu nebylo možno nahradit jinak a samotné konstatování porušení práva by se

Shodu s prvopisem potvrzuje Martina Hájková

nejevilo jako dostačující. Při stanovení výše přiměřeného zadostiučinění se přihlédne k závažnosti vzniklé újmy a k okolnostem, za nichž k nemajetkové újmě došlo.

22. Takto způsobí-li nemajetkovou újmu právnické osobě v důsledku zásahu do její pověsti stát při výkonu státní moci, odpovídá za tuto újmu nikoli na základě soukromoprávní deliktní úpravy v občanském zákoníku, nýbrž v důsledku jeho odpovědnosti za nesprávný úřední postup podle § 13 a § 31a zákona č. 82/1998 Sb. – srov. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 29. června 2016, sp. zn. 23 Cdo 1420/2020. Za úřední postup přitom judikatura považuje i projevy a vyjádření úředních osob a zveřejnění tiskových a podobných publikací v souvislosti s pravomocí – srov. k tomu např. zveřejnění napadaných tvrzení ze strany prezidenta, veřejného ochránce práv, vrchní komisařky Policie ČR, člena vlády (rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 27. září 2016, sp. zn. 30 Cdo 4118/2015, rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 9. května 2018, sp. zn. 30 Cdo 5848/2016, rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 23. března 2020, sp. zn. 25 Cdo 705/2019, rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 6. října 2021, sp. zn. 30 Cdo 3889/2020, rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 25. června 2020, sp. zn. 25 Cdo 1304/2019). Podle Stanoviska občanskoprávního a obchodního kolegia Nejvyššího soudu České republiky ze dne 13. dubna 2011, sp. zn. Cpjn 206/2010, uveřejněného ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek pod č. 58/2011, se přiměřené zadostiučinění za nemateriální újmu v zásadě poskytuje i právnickým osobám, např. politickým stranám (rozsudek velkého senátu ESLP ze dne 8. 12. 1999, ve věci Freedom and Democracy Party /ÖZDEP/ proti Turecku, stížnost č. 23885/94) či jiným sdružením (rozsudek ESLP ze dne 19. 12. 1994, ve věci Vereinigung demokratischer Soldaten Österreichs and Gubi proti Rakousku, stížnost č. 15153/89), i obchodním společnostem. Z rozhodnutí Evropského soudu ve věci Comingersoll S. A. proti Portugalsku (odstavce 27 až 36) vyplývá, že v případech obchodních společností je při určování výše přiměřeného zadostiučinění třeba přihlížet i k jiným faktorům, **jako je pověst společnosti**, nejistota v plánování rozhodování, rozkol ve vedení společnosti a konečně též, i když v menším stupni, úzkost a potíže způsobené členům vedení společnosti.
23. Podle § 147 zákona č. 182/2006 Sb., insolvenční zákon, bylo-li řízení o insolvenčním návrhu zastaveno nebo byl-li insolvenční návrh odmítnut vinou insolvenčního navrhovatele, má osoba, které zahájením insolvenčního řízení a opatřeními přijatými v jeho průběhu vznikla škoda nebo jiná újma, právo na náhradu takové škody nebo jiné újmy vůči insolvenčnímu navrhovateli. V pochybnostech se má za to, že insolvenční navrhovatel zavinil zastavení insolvenčního řízení nebo odmítnutí insolvenčního návrhu. Podle odstavce 2 právo na náhradu škody nebo jiné újmy podle odstavce 1 lze uplatnit také tehdy, byl-li insolvenční návrh zamítnut; to neplatí, jestliže insolvenční návrh byl zamítnut proto, že dlužník po jeho podání splnil závazky, které osvědčovaly jeho úpadek, nebo proto, že se s věřiteli dohodl na jiném způsobu plnění těchto závazků, anebo z důvodu uvedeného v § 143 odst. 3.
24. Podle § 48 odst. 3 trestního zákoníku pachatel, od jehož potrestání bylo podmíněně upuštěno, může soud uložit přiměřená omezení a přiměřené povinnosti směřující k tomu, aby vedl řádný život; zpravidla mu též uloží, aby podle svých sil nahradil škodu nebo odčinil nemajetkovou újmu, kterou trestným činem způsobil, nebo aby vydal bezdůvodné obohacení získané trestným činem.
25. Právo na náhradu nemajetkové újmy pak plyne i nositelům práv chráněných autorským zákonem a zákony na ochranu průmyslového vlastnictví. Těmi mohou být i právnické osoby (s výjimkou osobnostních práv autora a výkonného umělce). Podle § 40 odst. 1 písm. e) zákona č. 121/2000 Sb., autorský zákon, autor, do jehož práva bylo neoprávněně zasaženo nebo jehož právu hrozí neoprávněný zásah, může se domáhat poskytnutí přiměřeného zadostiučinění za způsobenou nemajetkovou újmu, zejména 1. omluvou, 2. zadostiučiněním v penězích, pokud by se přiznání jiného zadostiučinění nejevilo postačujícím; výši peněžitého zadostiučinění určí soud, který přihlédne zejména k závažnosti vzniklé újmy a k okolnostem, za nichž k zásahu do práva došlo; tím není vyloučena dohoda o narovnání. Podle § 41 autorského zákona domáhat se nároků podle § 40 odst. 1 písm. b) až d) a f) a § 40 odst. 3 a 4 je oprávněna namísto autora osoba, která smluvně nabyla výhradní oprávnění k výkonu práva dílo užít, nebo které je výkon tohoto oprávnění svěřen

zákonem; nároku na přiměřené zadostiučinění k odčinění nemajetkové újmy se tato osoba může domáhat pouze za zásah do majetkových práv autorských. Právo autora domáhat se nároku na přiměřené zadostiučinění k odčinění nemajetkové újmy způsobené zásahem do osobnostních práv autorských, jakož i nároku podle § 40 odst. 3 zůstává nedotčeno. Ustanovení § 40 a 41 autorského zákona se podle § 74 autorského zákona použije na výkonné umělce, podle § 78 autorského zákona na výrobce zvukového záznamu, podle § 82 autorského zákona na výrobce zvukově obrazového záznamu, podle § 86 autorského zákona na vysílatele, podle § 94 autorského zákona pak přiměřeně na pořizovatele databáze. Z autorského zákona pak dále vyplývá, že autorem a výkonným umělce mohou být pouze fyzické osoby (lidé), ostatní nositelé práv chráněných autorským zákonem včetně osob legitimovaných podle § 41 autorského zákona a dědiců majetkových práv k autorskému dílu/uměleckému výkonu mohou být právnickou osobou. Podle § 2 odst. 1 zákona č. 221/2016 Sb., o vymáhání práv z průmyslového vlastnictví, vymáhat práva podle předmětného zákona je oprávněn vlastník nebo majitel práva podle příslušného zákona na ochranu průmyslového vlastnictví, osoba oprávněná podle zvláštního právního předpisu užívat práva, zejména nabyvatel licence a profesní organizace ochrany práv, která je řádně uznávána v zemi původu jako organizace oprávněná zastupovat vlastníky či majitele práv průmyslového vlastnictví (dále jen "oprávněná osoba"). Podle § 5 odst. 1 předmětného zákona oprávněná osoba má právo na náhradu škody, vydání bezdůvodného obohacení, které získal porušovatel v důsledku ohrožení nebo porušení práva, a přiměřené zadostiučinění, byla-li zásahem do práv způsobena nemajetková újma. Přiměřené zadostiučinění může spočívat i v peněžitém plnění. Podle příslušných zákonů na ochranu průmyslového vlastnictví mohou být oprávněnými osobami i osoby právnické, výjimkou je původce vynálezu jako osoba, která má právo na patent, původcem vynálezu je ten, kdo vytvořil vynález vlastní tvůrčí prací (§ 8 zákona č. 527/1990 Sb., o vynálezech a zlepšovacích návrzích).

26. Podle § 77a odst. 1 o. s. ř. zaniklo-li nebo bylo-li zrušeno nařízené předběžné opatření z jiného důvodu než proto, že návrhu ve věci samé bylo vyhověno, nebo proto, že právo navrhovatele bylo uspokojeno, je navrhovatel povinen nahradit škodu a jinou újmu každému, komu předběžným opatřením vznikla. Této odpovědnosti se navrhovatel nemůže zprostit, ledaže by ke škodě nebo k jiné újmě došlo i jinak.
27. Naopak lze upozornit, že pokud jde o jméno člověka, které současný občanský zákoník nechrání v rámci ochrany osobnosti, poskytuje text občanského zákoníku v § 78 odst. 1 ochranu pouze v rozsahu nároku zdržovacího a odstraňovacího. Text současného občanského zákoníku se (samotným) zásahem do jména právo na odčinění nemajetkové újmy tedy nespojuje. To obecně spojuje s přirozenými právy člověka. Podle § 2956 o. z. platí, že vznikne-li škůdci povinnost odčinit člověku újmu na jeho přirozeném právu chráněném ustanoveními první části tohoto zákona, nahradí škodu i nemajetkovou újmu, kterou tím způsobil; jako nemajetkovou újmu odčiní i způsobené duševní útrapy. Předchozí občanský zákoník (č. 40/1964 Sb., zkráceně „obč. zák.“) se zásahem do jména jako složky osobnosti člověka právo na odčinění nemajetkové újmy spojoval (§ 13 odst. 2 obč. zák.).

Komentář Občanský zákoník I. Obecná část (§ 1–654). 1. vydání. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2014, s. 371, ISBN 978-80-7400-529-9, a to konkrétně k ustanovení § 78 (autor JUDr. Pavel Tůma, Ph.D., LL.M.) k tomu uvádí, že *jméno člověka je v domácí civilistice tradičně považováno za významnou součást osobnosti člověka ... Specifikum jména jako zvláštní hodnoty osobnosti spočívá v tom, že na rozdíl od ostatních stránek osobnosti není její přirozenou součástí, nýbrž důsledkem společenského (a rovněž i politického) vývoje. Člověk se z vlastní přirozenosti se jménem nerodí (srov. na rozdíl od osobní svobody, důstojnosti, cti apod. složek osobnosti, které jsou člověku přirozené). Jméno je člověku naopak na základě rodinného poměru určeno a v různých podobách ho může nabývat i v průběhu života. Nejedná se tedy o hodnotu v pravém slova smyslu vrozenou, byť jde o statek osobnostní (nemajetkové) povahy. Proto ani podstata zákonné ochrany samotného jména proti jeho dotčení není ze své povahy primárně přirozenoprávní, nýbrž povytce statusová. Proto lze dovozovat, že zásahem do samotného jména nevzniká bez dalšího újma na přirozeném právu člověka, nýbrž může vzniknout jiná újma nemajetkové (osobnostní) povahy... Přirozenoprávní základ tak můžeme nalézt nikoli v samotné ochraně jména, nýbrž v ochraně jiných*

stránek osobnosti, jimž se může dít újma právě prostřednictvím užití jména. Tento závěr vyplývá i vzhledem ke objektivně (mimoprávně) rozličnému významu jména člověka a jeho role v lidském život ... Komentář tak uzavírá, že v rámci zákonné ochrany osobnosti člověka v této souvislosti můžeme rozlišovat a) ochranu původem přirozenoprávní, a to zejm. ve vztahu k právu člověka být pojmenován a své jméno užívat, ke svobodě člověka na volbu vlastního soukromoprávního označení, k ochraně důstojnosti, cti a vážnosti apod. při užití jména; b) původem statusovou (pozitivně právní), a to zejm. ve vztahu k zpochybnění práva ke jménu a k neoprávněnému zásahu do jména.

Pokud jde o důvodovou zprávu, ta k tomu, že by ochrana jména měla být novým občanským zákoníkem oslabena oproti předchozí úpravě a že by při zásahu do jména jako statusového (nikoli přirozenoprávního) statku člověk neměl mít právo na odčinění nemajetkové újmy (jak by odpovídalo textu), neuvádí ničeho. Podle odvolacího soudu lze tak těžko nalézt argumenty pro takové oslabení práva ke jménu. Důvodová zpráva navíc dokonce zmiňuje, že osnova sleduje dosavadní právní pojetí, výrazně je však prohlubuje a rozšiřuje a zamýšlí ochranu jména i rozšířit. Absenci výslovného ustanovení, podle kterého by při zásahu do práva na jméno, nejde-li o zásah do jména jako práva přirozeného, nelze chápat jako úmysl zákonodárce, nýbrž jako chybu textu, kterou je třeba překlenout analogií zákona.

Nota bene v situaci, kdy v příkrém kontrastu s tím se zásahem do obchodní firmy (což je také právo statusové) text občanského zákoníku výslovně právo na odčinění nemajetkové újmy spojuje (viz výše § 423 ve spojení s § 2988 o. z.). Obchodní firmu může mít i fyzická osoba [§ 42 písm. b) zákona č. 304/2013 Sb., o veřejných rejstřících právnických a fyzických osob a evidenci svěřenských fondů], typicky jde ale o statusový statek právnické osoby. Naopak nebude-li právnická osoba podnikatelem zapsaným v obchodním rejstříku, jako třeba není žalovaný, text občanského zákoníku se zásahem do jejího jména tedy názvu podle § 132 o. z. (podle kterého je jménem právnické osoby její název) právo na odčinění nemajetkové újmy, stejně jako u pověsti a soukromí, nespojuje (viz výše § 135 o. z.). To se jeví jako nelogické a nedůvodné rozlišení, které nelze vnímat jinak, než jako nespravedlivé.

28. Ve světle všeho výše uvedeného je odvolací soud přesvědčen, že ač to z textu občanského zákoníku výslovně nevyplývá, má právnická osoba i v případě zásahu do pověsti (názvu a soukromí) podle § 135 o. z. právo na odčinění nemajetkové újmy, aniž by to bylo ujednáno. K témuž odvolací soud dospívá, pokud jde o člověka a zásah do jeho jména jako „jen“ statusového práva.
29. Není to z důvodu, že právo požadovat omluvu plyne již z ustanovení § 125 odst. 2 o. z., neboť má spadat pod nárok odstraňovací, jak namítá žalobkyně. Omluva je formou odčinění nemajetkové újmy. Stejně tak sama skutečnost, že právo na ochranu pověsti právnické osoby vyplývá již z ústavního pořádku, nutně nemusí znamenat, že katalog práv naplňujících tuto ochranu zahrnuje i právo na odčinění nemajetkové újmy. Avšak to, že právo na ochranu pověsti je garantováno Listinou základních práv a svobod je důležitý aspekt (argument) při doplňování mezery zákona analogií zákona.
30. Odvolací soud nezpochybňuje, že současný občanský zákoník (na rozdíl od znění předchozího občanského zákoníku, konkrétně § 19b odst. 3 obč. zák., v období od 1. ledna 1992 do konce své účinnosti, tj. do 31. prosince 2013) neobsahuje výslovné ustanovení, které by právo na odčinění nemajetkové újmy při zásahu do pověsti právnické osoby chráněné § 135 o. z., zakládalo. Ustanovení § 135 odst. 2 o. z. jmenuje pouze nárok zdržovací a odstraňovací (předchozí občanský zákoník jmenoval právo na přiměřené zadostiučinění, které mohlo být požadováno i v penězích). Ustanovení § 2894 odst. 2 pak stanoví obecné pravidlo, že nebyla-li povinnost odčinit jinému nemajetkovou újmu výslovně ujednána, postihuje škůdce, jen stanoví-li to zvláště zákon.
31. Odvolací soud je přesvědčen, že zde **jsou dány důvody pro analogii zákona (§ 10 odst. 1 o. z.), která tuto absenci překlene**, neboť nesdílí názor, že se zde skutečně jedná o úmysl zákonodárce, nýbrž se naopak domnívá, že jde o neúmyslné opomenutí.

32. Pokud by se snad přesto skutečně o takový úmysl zákonodárce jednat mělo, i pak zde jde podle odvolacího soudu o situaci překlenutelnou mocí soudní analogií zákona (§ 10 odst. 1 o. z. ve spojení s § 2 odst. 3 o. z.). Úkolem moci soudní (a to i obecných soudů) je v situacích jako je tato vyplnit mezeru práva. Mezera práva spočívající v absenci práva právnické osoby na odčinění nemajetkové újmy při neoprávněném zásahu do její pověsti, chráněné i Listinou základních práv a svobod, v situaci, kdy takové právo právnické osobě český právní řád, a konkrétně i sám občanský zákoník, přiznává na mnoha jiných místech ve srovnatelných (obdobných) nebo možná i méně závažných situacích, totiž podle odvolacího soudu představuje nepřijatelné, nespravedlivé a bezohledné uspořádání práv. To je možné a potřebné překlenout vyplněním takové mezery obdobně, jako byla vyplněna například mezera práva ohledně práva na uveřejnění odpovědi i ve vztahu k mediálnímu obsahu zpřístupňovanému na internetu (k tomu srov. nálezn Ústavního soudu ze dne 23. června 2020, sp. zn. IV. ÚS 2257/18).

Překnutí nezamýšlené absence výslovného ustanovení občanského zákoníku analogií zákona

33. Odvolací soud má vážnou pochybnost, zda skutečně bylo vůlí zákonodárce, aby s nekvalifikovaným zásahem do pověsti právnické osoby právo na odčinění nemajetkové újmy nebylo spojováno, resp. je přesvědčen, že o úmysl zákonodárce nešlo.
34. Na rozdíl od Nejvyššího soudu má odvolací soud za to, že neuvedení předmětného práva ve spojení s ochranou statků chráněných § 135 o. z. není odrazem promyšlené a v textu zákona důsledně promítnuté koncepce právnických osob jako fiktivních právních útvarů. Žádná taková koncepce se v občanském zákoníku a ani obecně v právním řádu České republiky neuplatňuje. Jde naopak o stav zákonodárcem nezamýšlený, v důvodové zprávě nezmiňovaný, ač předchozí právní úprava toto právo se zásahem do názvu i pověsti právnické osoby od roku 1992 přiznávala a nová úprava by pak byla oslabením dosavadní úrovně ochrany práv právnických osob, což by jistě za zmínku v důvodové zprávě stálo. Ani skutečnost, že se později neprosadila novela občanského zákoníku, která výslovně doplnění ustanovení zvažovala, není důvodem pro závěr o úmyslu zákonodárce, nýbrž mohlo jít o úvahy nevhodnosti okamžité novelizace nového kodexu a o snahu absenci výslovného ustanovení překlenout analogií.
35. Byla-li absence výslovného ustanovení snad vůlí autorů předlohy občanského zákoníku, nevyjádřili ji podle odvolacího soudu přesvědčivě, když takto významná diskontinuita (v rozsahu ochrany ústavně garantovaného práva) není zmíněna v důvodové zprávě a současně na jiných místech přímo občanský zákoník právnické osobě právo na odčinění nemajetkové újmy nadále přiznává, stejně tak český právní řád na mnoha jiných místech.

K tomu, že vůlí zákonodárce nelze zaměňovat s vůlí tvůrců zákona, se vyjádřil Nejvyšší soud např. v rozsudku ze dne 22. listopadu 2016, sp. zn. 26 Cdo 1454/2016. Tam řešil výklad výpovědi z nájmu bytu dle § 2288 odst. 2 písm. a) o. z. Otázkou bylo, zda se podmínky opuštění rodinné domácnosti a rozvodu vztahují i na pronajímatele, nebo jen na jeho manžela a tam žalující strana poukazovala mj. na „názor samotných autorů nového civilního kodexu obsažený v publikaci Eliáš a kol. Občanské právo pro každého. Pohledem (nejen) tvůrců nového občanského zákoníku.“ Nejvyšší soud ve zmíněném rozhodnutí uvádí: *V této souvislosti nelze přehlédnout, že bylo-li záměrem tvůrců zákona č. 89/2012 Sb. odklonit se od dosavadního převládajícího výkladu (ať už soudního či doktrinního) příslušných právních norem, tak to v řadě případů výslovně uvedli nebo alespoň naznačili zejména v důvodové zprávě k tomuto zákonu (viz např. důvodovou zprávu k § 513, § 555 – 558, § 700, § 1315, § 2040, § 2175, nebo § 2204 o. z.). V případě výpovědního důvodu opírajícího se o potřebu bytu pro pronajímatele se však z důvodové zprávy ani jiných dobových dokumentů týkajících se vzniku zákona (pozdější komentáře autorů jeho předlohy jsou v tomto směru nerozhodné) nepodává, že vůle zákonodárce zde směřovala k vyloučení použití stávající judikatury na budoucí případy.*

Takový pohled na vůli, potažmo absenci vůle zákonodárce dle odvolacího soudu platí nejen pro výklad ustanovení zákona, ale i pro překnutí mezery v textu zákona. Tu pak při diskontinuitě s předchozí úpravou, jako je tomu zde, je třeba vnímat jako zákonodárcem nezamýšlenou.

Shodu s prvopisem potvrzuje Martina Hájková

36. Právnická osoba (která podle současného občanského zákoníku má dokonce i soukromí a může zřejmě pociťovat i neštěstí – viz výše) je jistě způsobilá utrpět nemajetkovou újmu a není zde rozumného důvodu, aby při zásahu do nehmotného statku právě jako je pověst (název či soukromí) právnické osobě právo na odčinění nemajetkové újmy nepřislušelo, tak jako jí koneckonců přísluší v případech, kdy zásah do jmenovaných statků lze kvalifikovat jako nekalosoutěžní jednání či nesprávný úřední postup.
37. S odkazem na výše citované nelze souhlasit s názorem, že právnické osobě může při zásahu do pověsti vzniknout jen újma majetková s tím, že cestou k její nápravě je náhrada škody. Rozhodně ne každá právnická osoba je podnikatelem, ne každá právnická osoba usiluje o zisk, existuje řada právnických osob, kde újma bude právě jen nemajetková. Může jít o různé subjekty veřejného práva, jako jsou obce, zájmové organizace, neziskové společnosti a další. I náhrada nemajetkové újmy má reparační charakter – poskytuje se v penězích, nezajistí-li jiný způsob skutečně a dostatečně účinné odčinění způsobené újmy (§ 2951 odst. 2 o. z.). Současný zákoník chápe i právo na odčinění nemajetkové újmy důsledně jako (relativní) právo majetkové, srov. zařazení závazků z deliktů do čtvrté části (hlava III). Současně nelze přehlížet, že institut odčinění nemajetkové újmy plní funkci nejen satisfakční, ale i preventivně sankční, což je i ve vztahu k současnému občanskému zákoníku zdůrazňováno Ústavním soudem (srov. nedávný náleze ze dne 2. listopadu 2021, sp. zn. I. ÚS 668/21). Náhrada škody (majetkové újmy) tuto funkci však neplní. Není přitom také žádný rozumný důvod, proč by při odčinění újmy do pověsti právnické osoby neměla být aplikována i tato funkce.
38. Ani skutečnost, že jméno i pověst právnické osoby chrání i mediální zákony (tiskový zákon č. 46/2000 Sb., vysílací zákon č. 231/2001 Sb.) instituty odpovědi a dodatečného sdělení, není argumentem pro to, aby právnickým osobám při zásahu do uvedených statků nenáleželo právo na odčinění nemajetkové újmy podle občanského zákoníku, jak argumentuje žalovaný. Koneckonců tyto zákony výslovně zmiňují, že ustanovení občanského zákoníku o ochraně osobnosti a ochraně jména a dobré pověsti právnické osoby zůstávají jejich úpravou nedotčena a odkazují pod čarou na (v době jejich přijetí účinný) § 11 a § 19b obč. zák. Navíc ne každý zásah do pověsti (či názvu) právnické osoby je pod mediální zákony podřaditelný (ať již proto, že mnohé zásahy do chráněných statků se nedějí obsahem, na který úprava mediálních zákonů dopadá, nebo třeba proto, že odpověď dopadá jen na skutková tvrzení, nikoli i na hodnotící soudy).
39. Podle odvolacího soudu je nelogické a tak nepřipustné, aby v týchž situacích jen s tím rozdílem, že jednou jde o postup úřední a podruhé o postup soukromý, popř. že jednou jde o jednání v hospodářské soutěži a podruhé mimo ni, právnické osobě právo na odčinění nemajetkové újmy v prvním případě příslušelo a v druhém nikoli.
40. Je tak nepřipustné, aby v situaci, kdy se téhož neoprávněného zásahu do pověsti právnické osoby dopustí (např. při tiskové konferenci či v televizním pořadu) na jedné straně člen vlády (při úředním postupu) a na druhé straně předseda (opoziční) politické strany jednající za předmětnou stranu, v prvním případě právo na náhradu nemajetkové újmy právnická osoba měla a podruhé neměla. Stejně tak v situacích, kdy se jednou úředník dopustí nesprávného úředního postupu, který je přičitatelný státu, a podruhé by šlo o jeho exces, opět poprvé by zde právo bylo, podruhé nikoli. Stejně tak je nepřipustné, aby se existence práva na odčinění nemajetkové újmy při zásahu do pověsti právnické osoby lišila podle toho, zda napadané jednání je v konkrétním případě, na základě individuálního posouzení věci, jednáním v hospodářské soutěži (jakkoli široce vykládané), nebo mimo ni. Přitom nekalosoutěžní podstata zlehčování (§ 2984 o. z.) se od „obyčejného“ zásahu do pověsti (§ 135 o. z.) liší právě jen tím, že se uskutečňuje v hospodářské soutěži.
41. K posledně uvedeným rozdílům se právě zde a v této věci hodí ocitovat stále aktuální závěry prof. Hajna na téma testování výrobků a služeb ve sdělovacích prostředcích, které vyslovil na str. 100 až 104 v kapitole věnující se právě zlehčování v publikaci Jak jednat v boji s konkurencí vydané již v roce 1995 nakladatelstvím LINDE PRAHA, a. s.

42. Zmiňuje tam mimo jiné následující: *Ten, kdo se svými výrobky a službami vstupuje na trh, musí strpět, aby byl objektem odborného i běžného žurnalistického posuzování. Vyplývá to mj. z Listiny základních práv a svobod jako součásti ústavního pořádku České republiky, která byla vyhlášena usnesením předsednictva České národní rady z 16. prosince 1992 pod č. 2/1993 Sb. (dále jen Listina). V čl. 17 odst. 2 Listiny se každému přiznává právo vyjadřovat své názory slovem, písmem, tiskem, obrazem nebo jiným způsobem, jakož i svobodně vyhledávat, přijímat a rozšiřovat ideje a informace. V odst. 4 cit. ustanovení se však zákonu poskytuje možnost právě uvedená práva omezit. Jedním z důvodů pro takové omezení jsou případy, za nichž by mohla být dotčena práva a svobody druhých subjektů společenského života. I při posuzování hospodářských výsledků jiných subjektů tak platí právo svobodného šíření informací, které je však omezeno zejména právními předpisy proti nekalé soutěži, právem na ochranu osobnosti u fyzických a právnických osob a také ustanoveními občanského zákoníku, která mají předcházet vzniku škod. Ve společnosti založené na hospodářském soutěžení mají informace o hospodářských subjektech (ať již se jedná o informace kladné či záporné) mimořádný vliv na jejich soutěžní situaci. Proto soudy obecně značně přísně hodnotí, zda posuzování hospodářských výkonů v tisku se opíralo o věrohodná fakta a zda nebyly v nepřiměřené míře dotčeny zájmy kritizovaného hospodářského subjektu. Jednou z forem vyjadřování názorů, uplatňování práva kritiky je i testování výrobků a služeb a zveřejňování takových testů v prostředcích masové komunikace. K tomu, aby se takové testování nedostávalo do střetu s právním řádem, musí být splněno několik souběžných podmínek: a) Testující instituce nesmí být vedena ve svém počínání soutěžním záměrem, tj. snahou favorizovat některého z účastníků hospodářské soutěže či jiného zlehčovat, ať již takovým počínáním sleduje vlastní zájmy nebo hodlá prospívat jinému soutěžiteli. Stejně tak je nepřipustné, aby existoval užší hospodářský vztah mezi testujícím subjektem a jedním z oněch subjektů, jejichž výrobky nebo služby jsou testovány. b) Testování se musí provádět dostatečně odbornými způsoby a osobami, jejichž odborná kompetence v dané oblasti nebude pochybnosti. c) Při testování nesmí docházet k odborným pochybením, ať již k nim vedl úmysl či pouhá nedbalost. Přitom od každého, kdo veřejně provádí posuzování pracovních výsledků někoho druhého, se vyžaduje zvláštní míra pečlivosti. d) Testování musí být prováděno na dostatečně reprezentativním vzorku zboží a služeb. e) Veřejná prezentace výsledků, které byly získány testem, se musí dít střízlivou, věcnou formou. Pokud se při prezentaci testu používá nadnesených formulací běžných pro jazyk reklamních agentur, mohla by být záležitost hodnocena jako tak zvaná „skrytá redakční reklama“, a to i v případě, že by redakce nesledovala soutěžní záměr. Jestliže se dá testující instituci prokázat, že jednala v rámci hospodářské soutěže a byla vedena soutěžním záměrem (například provozovala skrytou reklamu ve prospěch určitého soutěžitele či napomáhala zlehčování jiného), přicházejí v úvahu právní prostředky ochrany proti nekalé soutěži (§ 53 a 54 obč. zák.), jak o nich budeme uvažovat později. Režim těchto nároků (přiměřené zadostiučinění ev. v peněžní formě, náhrada škody, vydání bezdůvodného obohacení) se pak bude řídit obchodním zákoníkem. To zejména znamená, že ev. náhrada škody bude založena na objektivním principu. Nedá-li se prokázat existence soutěžního záměru či rozpor s pravidly soutěžního práva, avšak test vykazuje jiné vady (nedostatečná odborná úroveň testu, nevhodné formulace, které – v rozporu s objektivní skutečností – snižují výkony některého z testovaných subjektů) uplatní se ustanovení § 19b odst. 3 obč. zák., kde se postihuje neoprávněný zásah do dobré pověsti právnické osoby.*
43. Podle ustanovení § 19b odst. 3 obč. zák. se přiměřeně uplatnilo ustanovení odstavce 2 i pro neoprávněný zásah do dobré pověsti právnické osoby. Odstavec 2 stanovil, že při neoprávněném použití názvu právnické osoby je možné se domáhat u soudu, aby se neoprávněný uživatel zdržel jeho užívání a odstranil závadný stav; je možné se též domáhat přiměřeného zadostiučinění, které může být požadováno i v penězích.
44. Jinak řečeno při zásahu od 1. ledna 1992 do 31. prosince 2013 právnická osoba měla právo na odčinění nemajetkové újmy při neoprávněném zásahu do své pověsti mediálním výstupem o testování svých výrobků či služeb jak tehdy, když byla zasažena kvalifikovaně zlehčováním, tak tehdy, kdy se tak stalo nekvalifikovaně (mimo soutěž) prostým zásahem do pověsti.
45. Odvolací soud je přesvědčen, že úmyslem zákonodárce nebylo vytvořit novým občanským zákoníkem takové právní prostředí, které v jedné situaci právo na náhradu nemajetkové újmy připustí a v druhé, srovnatelné, ne, a bude navíc v diskontinuitě oproti nahrazované přes 20 let účinné právní úpravě.

46. Podle odvolacího soudu absence výslovné zmínky práva na odčinění nemajetkové újmy v souvislosti se zásahem do pověsti (názevu a soukromí) v § 135 o. z. není záměrná, ale jde o nedopatření, stejně jako je tomu podle odvolacího soudu při zásahu do jména člověka jako statusového statku.
47. **Je tak namístě chránit statky právnické osoby zmíněné v § 135 o. z. s použitím analogie zákona** shodným katalogem práv jako při ochraně obchodní firmy či proti nekalé soutěži, tedy **i prostřednictvím práva na odčinění nemajetkové újmy.**

Préklenutí zamýšlené absence výslovného ustanovení občanského zákoníku analogií zákona

48. Podle odvolacího soudu je ale namístě dospět cestou analogie zákona k posledně uvedenému závěru i tehdy, pokud by absence výslovné zmínky práva na odčinění nemajetkové újmy v souvislosti se zásahem do statků chráněných § 135 obč. zák. úmyslem zákonodárce byla.
49. Absenci takové úpravy totiž podle odvolacího soudu lze považovat za **mezeru v právu, kterou je třeba doplnit** tak, jak k tomu obecné soudy nabádá Ústavní soud mimo jiné v nálezu ze dne 23. června 2020, sp. zn. IV. ÚS 2257/18. Ústavní soud přistoupil k vyplnění mezery práva spočívající v absenci práva na odpověď v prostředí internetových médií, a to za situace, kdy úmyslem zákonodárce bylo toto právo přiznávat jen v prostředí (materiálního) periodického tisku, televizního vysílání a rozhlasového vysílání. Shodou okolností zde Ústavní soud vyplnil mezeru v právu, které se týká mimo jiné také zásahu do pověsti právnické osoby a také odčinění nemajetkové újmy (zde konkrétně formou zveřejnění odpovědi), přičemž ani zde se nejednalo o případ, kdy by bylo možno dovozovat konkrétně takové právo (v prostředí internetu) z mezinárodního či unijního práva či ústavního pořádku, ač samozřejmě stejně jako v nyní projednávané věci platilo, že jde o ochranu statků ústavním pořádkem chráněných.
50. Myšlenky, na kterých je postaven zmiňovaný nálezh Ústavního soudu, jsou velmi přílehlavé i k nyní posuzované situaci (tedy s tím rozdílem, že v projednávané věci panuje značná pochybnost o tom, že zákonodárce skutečně zamýšlel při samotném zásahu do pověsti právnické osoby právo na odčinění nemajetkové újmy nepřiznat).
51. Vyplnění mezery v právu doplněním práva na odčinění nemajetkové újmy při zásahu do pověsti právnické osoby odpovídá principům spravedlnosti a dobrému uspořádání práv a povinností. Opak lze vnímat jako bezohlednost a rozpor s obvyčejným vnímáním spravedlnosti.
52. Bez zajímavosti v této souvislosti není, a zmínil to i soud prvního stupně v odůvodnění nákladového výroku, že sám žalovaný svou obranu na argumentu, že žalobkyně podle současné právní úpravy při zásahu do pověsti bez dalšího nemůže mít právo na odčinění nemajetkové újmy, v řízení nezakládal, a to dokonce ani poté, co bylo Rozhodnutí NS vydáno. Učinil tak až poté, co na Rozhodnutí NS upozornil soud prvního stupně při jednání dne 24. února 2022. Žalovaný svou obranu do té doby stavěl na argumentu, že neoprávněně do práv žalobkyně nezasáhl. Nyní logicky, neb ve svém zájmu, se závěrů Rozhodnutí NS dovolává. Vzhledem k dosavadní obraně se lze ale domnívat, že i on považuje samu existenci práva na odčinění nemajetkové újmy při zásahu do pověsti právnické osoby za logické a spravedlivé uspořádání práv a povinností v právním řádu.
53. Odvolací soud tak na rozdíl od Úvah má za to, že i pokud bylo úmyslem zákonodárce při zásahu do pověsti právnické osoby nezakotvit právo na odčinění nemajetkové újmy (ledaže je tak ujednáno), pak zde k vyplnění mezery zákona není nutné iniciovat změnu zákona mocí zákonodárnou, nýbrž ji může, resp. musí vyplnit moc soudní analogií zákona.
54. Odvolací soud jde zde tedy ještě dále než názor vyjádřený v bodu 15 odůvodnění tohoto rozsudku. Podle odvolacího soudu totiž nestačí jen široký či jakkoli rozšiřující výklad soutěžně orientovaného jednání, neboť není žádný rozumný a spravedlivý důvod pro to, aby byl jen nepatrná část zásahů do pověsti právnické osoby, která by se pod takové široké chápání soutěžně orientovaného jednání

nevtěsňala, nebyla postihována povinností odčinit nemajetkovou újmu, resp. nebyla spojována s právem poškozeného na odčinění takové újmy.

55. Podle odvolacího soudu je tedy namístě s každým zásahem do pověsti právnické osoby pojit právo na odčinění nemajetkové újmy a k překlenutí mezery zákona, a to i zamýšlené, použít analogii zákona. Takový postup považuje odvolací soud za souladný s § 10 odst. 1 o. z., potažmo § 2 odst. 3 o. z.
56. Odvolací soud na základě shora uvedeného tak uzavírá, že podle jeho názoru **právnická osoba má právo na odčinění nemajetkové újmy způsobené i samotným neoprávněným zásahem do své pověsti podle § 135 odst. 2 o. z., aniž by to muselo být výslovně sjednáno.**

Přímá aplikace § 2988 o. z.

57. V posuzované konkrétní věci lze navíc podle odvolacího soudu dokonce aplikovat i kvalifikovanou (speciální) klauzuli zásahu do pověsti právnické osoby představovanou zlehčováním, potažmo generální klauzulí nekalé soutěže (aniž by k tomu bylo třeba měnit žalobu, jde o právní posouzení). Zlehčováním se podle § 2984 o. z. rozumí jednání, jímž soutěžitel uvede nebo rozšiřuje o poměrech, výkonech nebo výrobku jiného soutěžitele nepravdivý údaj způsobilý tomuto soutěžiteli přivodit újmu. Zlehčováním je i uvedení a rozšiřování pravdivého údaje o poměrech, výkonech nebo výrobku jiného soutěžitele, pokud jsou způsobily tomuto soutěžiteli přivodit újmu. Nekalou soutěží však není, byl-li soutěžitel k takovému jednání okolnostmi donucen (oprávněná obrana). Potažmo lze aplikovat generální klauzuli nekalé soutěže upravenou v § 2976 o. z. Podle té ten, kdo se dostane v hospodářském styku do rozporu s dobrými mravy soutěže jednáním způsobilým přivodit újmu jiným soutěžitelům nebo zákazníkům, dopustí se nekalé soutěže.
58. Jednáním v nekalé soutěži je takové jednání, které na základě individuálního posouzení věci a s přihlédnutím ke konkrétním okolnostem naplňuje všechny podmínky generální klauzule nekalé soutěže podle § 2976 odst. 1 o. z. Právní úprava nekalé soutěže chrání hospodářskou soutěž jako takovou (srov. na základě právní úpravy účinné do 31. prosince 2013 rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 27. listopadu 2007, sp. zn. 32 Odo 1125/2006, uveřejněný pod číslem 96/2008 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek, dle účinné právní úpravy srov. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27. února 2019, sp. zn. 23 Cdo 4297/2018).
59. Jak je zmiňováno již výše, sama okolnost, že jde o testování služeb a výrobků, resp. mediální výstup takového výsledku, nutně nemusí znamenat, že se jedná o soutěžní jednání, byť potenciál vlivu na hospodářskou soutěž/chování na trhu bezesporu bude mít takové jednání vždy. Současně platí, jak výše zmiňuje i prof. Hajn, že nekalou soutěž definuje zákon poměrně široce.
60. Otázkou zde tedy je, zda v konkrétní věci lze jednání žalovaného spočívající v uveřejnění Článku s výsledkem testování výrobků (úľů) hodnotit jako jednání v hospodářském styku. Odvolací soud dospívá k závěru, že ano, a to na základě několika skutečností: 1) žalovaný v době vydání Článku byl stoprocentním společníkem společnosti, která provozovala - stejně jako žalobkyně - maloobchod s výrobky pro včelaře a od včelařů a byla tak i (potenciálním) odběratelem testovaných výrobků; 2) žalovaný není nezávislou testovací institucí, ale je osobou sdružující desítky tisíc včelařů jako potenciálních zákazníků žalobkyně i žalovaného (přes dceřinou společnost), 3) žalovaný byl k testování a k uveřejnění Článku motivován tím, jaké poměry na trhu zjistil, a výstup z testování vyústil v úmysl/plán ovlivňovat trh obnovením certifikování výrobků pro včelaře Známkou kvality.
61. Za situace, kdy zásah do pověsti žalobkyně obsahem Článku, je hodnocen jako nekalosoutěžní jednání, lze pak právo žalobkyně na odčinění nemajetkové újmy dovodit přímo z § 2988 o. z.
62. Odvolací soud tak ze všech výše uvedených důvodů uzavírá, že požadavek žalobkyně na odčinění nemajetkové újmy je důvodný. Žalobkyní požadovaná omluva je přiléhavá (odvolací soud jen upřesnil, že se jednalo o lednové číslo ročníku 2017, což nebylo třeba zmiňovat, pokud by došlo k zveřejnění v roce 2017, nyní s odstupem to bylo namístě upřesnit) a spolu s přiznanou částkou

100 000 Kč naplňuje požadavky na formu a výši přiměřeného zadostiučinění, jak vyplývají z § 2981 odst. 2 o. z., tedy představují skutečné a dostatečně účinné odčinění způsobené újmy v mezích žalobního požadavku. Článek nepodloženě označil výrobek žalobkyně za nejhorší a vyvolávající zděšení, navíc výsledky testování celkově nebyly prezentovány korektně, nýbrž zmateně a nekonkrétně, v kontrastu s tím jeden z úlů konkrétního výrobce byl vyzdvižen, což ve svém důsledku od ostatních (tedy i od úlů žalobkyně) zákazníky automaticky odrazuje. K zásahu došlo v periodiku určeném potenciaálním zákazníkům žalobkyně (členům žalovaného), a to v nákladu 55 000. Výše zadostiučinění v penězích požadována žalobkyní v této fázi řízení není vzhledem k okolnostem rozhodně nepřiměřeně vysoká.

63. Odvolací soud tak postupem podle § 220 odst. 1 písm. b) o. s. ř. rozsudek soudu prvního stupně změnil tak, že žalobě co do požadavku na poskytnutí omluvy i relutární satisfakce ve výši 100 000 Kč vyhověl. Lhůtu k plnění, pokud jde o uveřejnění omluvy, stanovil vzhledem k měsíční periodicitě časopisu Včelařství v délce 40 dnů podle § 160 odst. 1 v části věty za středníkem o. s. ř. Pro platební povinnost stanovil standardní lhůtu 3 dnů podle § 160 odst. 1 v části věty před středníkem o. s. ř.

Náhrada nákladů řízení

64. Vzhledem k tomu, že odvolací soud částečně změnil rozsudek soudu prvního stupně, rozhodoval nejen o nákladech odvolacího řízení, ale znovu i o nákladech řízení před soudem prvního stupně (§ 224 odst. 2 o. s. ř.) a tedy i celého předcházejícího řízení před soudem prvního stupně a před odvolacím soudem.
65. Žalobkyně původně žádala uveřejnění odpovědi, zadostiučinění formou omluvy a penězi, později předmět řízení omezila na omluvu a zadostiučinění v penězích. V rozsahu požadavku na uveřejnění odpovědi řízení skončilo pro zpětvzetí žaloby, tady z procesního zavinění žalobkyně. V rozsahu požadavku na omluvu žalobkyně uspěla zcela a ohledně zadostiučinění v penězích sice původně žádala 400 000 Kč a co do částky 300 000 Kč byla žaloba zamítnuta, ale stalo se tak z důvodu, že soud vyšší částku nepovažoval již za přiměřenou. Jedná se zde tak o situaci, kdy výše přiznaného plnění záležela na úvaze soudu.
66. Ve vztahu k období, kdy předmětem řízení byla i odpověď, činila tarifní hodnota sporu 85 000 Kč postupem podle § 9 odst. 3 písm. d), § 9 odst. 4 písm. a) a § 12 odst. 3 advokátního tarifu. Žalobkyně uspěla co do tarifní hodnoty 50 000 Kč (58,824 %), žalovaný co do 35 000 Kč (41,177 %). Za tuto první etapu řízení náleží žalobkyni postupem podle 142 odst. 2 o. s. ř. ve spojení s § 142 odst. 1, 3 a § 146 odst. 2 věta první o. s. ř. náhrada účelně vynaložených nákladů řízení v rozsahu (na dvě desetinná čísla) 17,65 %. Poté, co předmětem řízení byla jen omluva a zadostiučinění v penězích činila tarifní hodnota 50 000 Kč a žalobkyně byla plně úspěšná a za tuto druhou etapu jí náleží náhrada účelně vynaložených nákladů řízení v plném rozsahu.
67. V první etapě vznikly žalobkyni tyto náklady: a) soudní poplatek ve výši 6 000 Kč, b) na právní zastoupení v rozsahu těchto úkonů právní služby: 1. převzetí věci; 2. předžalobní výzva; 3. žaloba; 4. vyjádření k věcné příslušnosti; 5. jednání před soudem prvního stupně nikoli ve věci samé dne 18. dubna 2019; 6. vyjádření žalobkyně ze dne 3. září 2019; 7. jednání před soudem prvního stupně dne 5. září 2019; 8. jednání před soudem prvního stupně dne 8. června 2020; 9. jednání před soudem prvního stupně dne 3. září 2020; 10. vyjádření k odvolání žalovaného proti prvnímu rozsudku soudu prvního stupně; 11. jednání před odvolacím soudem dne 27. května 2021 nikoli ve věci samé. Náklady na úkony spojené s návrhem na řízení předběžného opatření pro jeho nedůvodnost považuje odvolací soud za neúčelné, jak se již vyjádřil ve svém usnesení ze dne 10. června 2021, kterým částečně rušil první rozsudek soudu prvního stupně. S 8 z těchto úkonů je spojena odměna v plné sazbě dle § 11 odst. 1 advokátního tarifu, tj. ve výši 4 500 Kč, a se 3 (konkrétně č. 4, 5 a 11) v poloviční sazbě dle § 11 odst. 2, 3 advokátního tarifu ve výši 2 250 Kč. S každým z úkonů je spojen režijní paušál ve výši 300 Kč/úkon dle § 13 odst. 4 advokátního tarifu a s celými náklady na právní zastoupení DPH v sazbě 21 % dle § 137 odst. 3 písm. a) o. s. ř. Celkem

Shodu s prvopisem potvrzuje Martina Hájková

tak náklady řízení v této první fázi činily 61 720,50 Kč [=6 000+(8*4500+3*2250+11*300)*1,21]. Z této částky nahradí žalovaný žalobkyni 17,65 %, tj. 10 893,67 Kč.

68. V druhé etapě vznikly žalobkyni tyto náklady: a) soudní poplatek za odvolání proti druhému rozsudku soudu prvního stupně ve výši 2 000 Kč, b) na právní zastoupení v rozsahu těchto úkonů právní služby: 1. + 2. jednání před soudem prvního stupně dne 13. ledna 2022 v čase 9:00 až 12:21 hodin; 3. jednání před soudem prvního stupně dne 24. února 2022; 4. vyjádření žalobkyně ze dne 11. března 2022; 5. jednání před soudem prvního stupně dne 22. března 2022; 6. odvolání žalobkyně proti druhému rozsudku soudu prvního stupně; 7. jednání před odvolacím soudem dne 3. listopadu 2022. S každým z výše uvedených úkonů je spojena odměna v plné sazbě dle § 11 odst. 1 advokátního tarifu, tj. ve výši 3 100 Kč, režijní paušál ve výši 300 Kč/úkon dle § 13 odst. 4 advokátního tarifu a náhrada za DPH v sazbě 21 % dle § 137 odst. 3 písm. a) o. s. ř. Celkem tak náklady řízení v této druhé fázi činily 30 798 Kč [=2 000+(7*3100+7*300)*1,21]. Tuto částku nahradí žalovaný žalobkyni v plné výši. Pro úplnost se uvádí, že soudní poplatek a náklady spojené s úkony 6 a 7 jsou náklady tohoto odvolacího řízení. Žalobkyně zaplatila za odvolání soudní poplatek ve výši 4 000 Kč, správně ale měla zaplatit jen 2 000 Kč. Podle judikatury se totiž v případě požadavku na zadostiučinění v penězích platí soudní poplatek jen podle Položky 3 Sazebníku soudních poplatků nikoli i podle Položky 4 bod 1 písm. c) (srov. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 25. září 2013, sp. zn. 30 Cdo 1215/2013 uveřejněné ve Sbírce soudních rozhodnutí pod č. 13/2014). Přeplatek ve výši 2 000 Kč žalobkyni vrátí soud prvního stupně.
69. Celkem je tak žalovaný povinen zaplatit žalobkyni na náhradě nákladů řízení před soudy obou stupňů částku ve výši 41 691,67 Kč (=10 893,67+30 798). Platební místo odvolací soud určil dle § 149 odst. 1 o. s. ř., lhůtu dle § 160 odst. 1 v části věty před středníkem o. s. ř.; pro odvolací řízení ve spojení s § 211 o. s. ř. (výrok III).
70. Státu v řízení před soudem prvního stupně vznikly náklady na znalečné ve výši 458 Kč. Tuto částku žalovaný nahradí státu v plné výši postupem podle § 148 odst. 1 o. s. ř.; hradí ji v plné výši, neboť vynaložení tohoto nákladu souviselo s předmětem řízení, ve kterém žalobkyně plně uspěla (výrok IV).

Poučení:

Proti výroku I a II tohoto rozhodnutí je dovolání přípustné k Nejvyššímu soudu prostřednictvím soudu prvního stupně do dvou měsíců od jeho doručení, jestliže dovoláním napadené rozhodnutí závisí na vyřešení otázky hmotného nebo procesního práva, při jejímž řešení se odvolací soud odchýlil od ustálené rozhodovací praxe dovolacího soudu nebo která v rozhodování dovolacího soudu dosud nebyla vyřešena nebo je dovolacím soudem rozhodována rozdílně anebo má-li být dovolacím soudem vyřešena právní otázka posouzena jinak. Přípustnost dovolání je oprávněn zkoumat jen dovolací soud. Ve zbývajícím rozsahu tohoto rozhodnutí v části týkající se výroku o nákladech řízení (výrok III a IV) dovolání přípustné **není** [§ 238 odst. 1 písm. h) o. s. ř.].

Praha 3. listopadu 2022

JUDr. Veronika Křest'ánová, Dr. v. r.
předsedkyně senátu

Shodu s prvopisem potvrzuje Martina Hájková